

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski (sprawozdawca)

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie ze skargi uczestnika postępowania
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem
Sądu Okręgowego w B.
z dnia 6 czerwca 2014 r., sygn. akt II Ca [...],
w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta B.
przy uczestnictwie J. H.
o stwierdzenie zasiedzenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 27 lipca 2021 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w B.
z dnia 19 listopada 2020 r., sygn. akt II Ca [...],

1. oddala zażalenie;

**2. zasądza od J. H. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii
Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 1350 (tysiąc trzysta
pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
zażaleniowego przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w B. postanowieniem z 19 listopada 2020 r. odrzucił skargę kasacyjną J. H. wniesioną od postanowienia tego Sądu z 5 lutego 2020 r. Sąd drugiej instancji wskazał, że wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych został oddalony postanowieniem z 3 sierpnia 2020 r., wobec czego pozwany został wezwany do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej w terminie 7 dni pod rygorem jej odrzucenia. Wezwanie to zostało doręczone pozwanemu 20 sierpnia 2020 r. Opłata od skargi nie została uiszczona, co uzasadniało odrzucenie skargi.

Zażalenie na to postanowienie wniósł pozwany, zaskarżając je w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania innemu Sądowi Okręgowemu oraz objęcie badaniem na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. prawidłowości postanowienia z 3 sierpnia 2020 r. oddającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Skarżący zarzucił naruszenie:

1) art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 49 k.p.c., w następstwie którego doszło do rozpoznania sprawy przez skład sądu, w którym brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy, bowiem sędzia wydająca orzeczenie w sprawie, tj. SSO B. P. jest stroną odrębnego sporu w sprawie prowadzonej przed Prokuraturą Rejonową w B. sygn. akt PR Ds. (...), zaś przedmiotowa sprawa dotyczy m.in. czynów, jakich według skarżącego mieli się dopuścić m.in. sędziowie Sądu Okręgowego w B. (w tym ww. sędzia), co stanowi przyczynę nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c.;

2) art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 755 ze zm., dalej: u.k.s.c.) przez jego niezastosowanie i w konsekwencji błędne i dowolne oddalenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w całości, co spowodowało odrzucenie skargi kasacyjnej, z uwagi na stwierdzony brak fiskalny w zakresie opłaty sądowej, w sytuacji gdy z oświadczenia o stanie majątkowym jednoznacznie wynika, że skarżący nie jest w stanie ponieść całości kosztów sądowych bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, a co za tym idzie, nie było podstaw

do wydania wskazanego postanowienia (o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych).

W odpowiedzi na zażalenie wnioskodawca wniósł o oddalenie zażalenia oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 379 pkt 4 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. Skarżący upatruje nieważności postępowania w rozpoznaniu sprawy przez skład sądu, w którym brała udział sędzia będąca stroną w sprawie prowadzonej przed Prokuraturą Rejonową w B.. Przepis art. 48 § 1 k.p.c. stanowi, że sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki.

Określenie strony w art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. jest użyte w znaczeniu ścisłym, a więc obejmuje jedynie sytuacje, gdy sędzia jest powodem lub pozwany w procesie lub uczestnikiem w postępowaniu nieprocesowym oraz interwenientem ubocznym, zaś druga część tego punktu obejmuje wszystkie sytuacje, w których zachodzące między jedną ze stron a sędzią stosunki prawne powodują, że wynik sprawy może oddziaływać na jego majątkowe albo osobiste prawa lub obowiązki, np. z tytułu odpowiedzialności regresowej (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 1997 r., I CO 42/96). Nie wymaga nawet bliższego uzasadnienia, że żaden z sędziów Sądu Okręgowego w B., w tym również SSO B. P., w związku z rozpoznawaniem sprawy o wznowienie postępowania o stwierdzenie zasiedzenia, toczącej się z udziałem skarżącego, w takim charakterze (strony procesowej) nie występuje, ani też nie może z tego powodu znaleźć się w ww. opisanej sytuacji majątkowej lub osobistej. Sam natomiast fakt, że sędzia zasiadająca w składzie sądu wydającego orzeczenie bierze udział w postępowaniu przygotowawczym, którego uczestnikiem jest skarżący nie stanowi podstawy wyłączenia tego sędziego z mocy ustawy.

Z treści art. 379 pkt 4 k.p.c. wynika jednoznacznie, że przepis ten odnosi się jedynie do sytuacji wyłączenia sędziego z mocy ustawy, a zatem tylko w przypadkach wymienionych w art. 48 k.p.c. udział sędziego w postępowaniu powoduje nieważność tego postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 maja 2005 r., I PK 31/05). Zarzut skarżącego dotyczący innej instytucji procesowej - wyłączenia sędziego na wniosek strony, uregulowanej w art. 49 k.p.c. - nie może więc odnieść skutku.

2. Postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej wydane przez sąd odwoławczy nie podlega zaskarżeniu zażaleniem (art. 394¹, 394² k.p.c.), ani żadnym innym środkiem zaskarżenia. Może być jednak na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. na wniosek skarżącego przedmiotem kontroli Sądu Najwyższego przy rozpoznawaniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że skarżący nie wykazał w oświadczeniu złożonym na podstawie art. 102 u.k.s.c., iż nie jest w stanie uiścić opłaty od skargi kasacyjnej bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Ocena tego oświadczenia jest trafna i nie budzi zastrzeżeń. Nieuiszczenie przez skarżącego opłaty od skargi kasacyjnej słusznie zostało zatem uznane przez Sąd Okręgowy za uzasadnioną przyczynę odrzucenia skargi kasacyjnej.

3. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił zażalenie i zgodnie z art. 520 § 2 k.p.c. oraz § 10 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 2 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.) obciążył skarżącego kosztami postępowania zażaleniowego.